

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นรูปแบบการดำเนินคดีวิธีใหม่ซึ่งกำลังจะนำมาใช้ในประเทศไทย ผู้เขียนวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีในการนำรูปแบบการดำเนินคดีนี้มาใช้ในบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่มเนื่องจากเกิดความเสียหายต่อบุคคลจำนวนมากซึ่งจากการกระทำเดียวกัน โดยวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไปกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะมีภาระการพิสูจน์ความเสียหายหรือค่าเสียหาย ผลผูกพันของคำพิพากษา การคิดค่าทนายความและค่าธรรมเนียมศาล ตามร่างกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและปรับปรุงกฎหมายต่อไป

ผู้แทน โจทก์และทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มจะต้องมีความสามารถที่จะดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม และปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถบรรลุผลได้สมเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลให้ได้รับความเป็นธรรมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการที่จะเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วยตนเองก็คือ ทนายความผู้ทำหน้าที่ดูแลและดำเนินคดีจะต้องมีความรู้เข้าใจในหลักกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มอย่างแท้จริง การดำเนินคดีแบบกลุ่มตามกฎหมายดังกล่าวใช้ระบบเขตอำนาจศาลทั่วไป กำหนดให้ศาลแห่งท้องที่ที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือศาลแห่งท้องที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจ นอกจากศาลแขวง เป็นศาลที่มีอำนาจดำเนินคดีแบบกลุ่ม หากได้ใช้ระบบเขตอำนาจศาลเฉพาะ โดยกำหนดให้มีศาลชำนาญพิเศษ หรือแผนกคดีพิเศษของศาลหนึ่งศาลใดเป็นศาลที่มีอำนาจดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นการเฉพาะ โดยการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ในร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกระบวนการพิจารณาที่มีหลักการผิดแผกแตกต่างไปจากวิธีพิจารณาคดีสามัญอย่างไรบ้าง บทบาทของทนายความ ผู้ทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการพิจารณา จะต้องปรับเปลี่ยนเป็นการทำงานในเชิงรุก (Pro-active) ยิ่งไปกว่าคดีสามัญอย่างไร ซึ่งทนายความฝ่ายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นจะต้องมีคุณสมบัติเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีความสามารถที่จะดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม ซึ่งบัญญัติไว้ในร่างกฎหมายดังกล่าวหากแต่ก่อนที่จะยื่นฟ้องคดี

แบบกลุ่ม ทัศนคติความฝ้ายใจทักจะต้องสืบสวนข้อเท็จจริงและรวบรวมประมวลพยานหลักฐานจนเพียงพอและมั่นใจว่าจะสามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบของจำเลยต่อศาลได้ ขั้นตอนการดำเนินการก่อนนำคดีมาสู่ศาล ทัศนคติความฝ้ายใจทักอาจต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะทุ่มเทลงทุนลงแรงเสียค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานไปมากพอสมควร และเนื่องจากปรัชญาของการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น โจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่ม มิได้ดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือประโยชน์เฉพาะการส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่ถูกจำเลยมากระทำละเมิดหรือผิดสัญญาอันเข้าลักษณะเอาเปรียบประชาชน ดังนั้นทัศนคติความฝ้ายใจทักผู้ดำเนินการแทน จึงสมควรที่จะให้รางวัล (Reward) แก่ทัศนคติความฝ้ายใจทัก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ทัศนคติความฝ้ายใจทักที่จะคอยทำหน้าที่สอดส่องดูแลไม่ให้มีพฤติกรรมฉ้อฉลเอาเปรียบประชาชนในสังคม การดำเนินคดีแบบกลุ่มจำเป็นที่จะต้องใช้นายความที่มีความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องความรู้ความสามารถของทัศนคติความฝ้ายใจทัก ผู้ดำเนินกระบวนการความในศาลต่างๆ นั้นให้ทัดเทียมกัน จึงเห็นสมควรศึกษาถึงปัญหาบทบาทและหน้าที่ของทัศนคติความในการดำเนินคดีแพ่ง และการดำเนินคดีแบบกลุ่มดังนี้

1. ปัญหาบทบาทและหน้าที่ของทัศนคติความที่อิงอยู่กับระบบการพิจารณา

1.1 บทบาทของทัศนคติความในคดีแพ่ง

คดีแพ่งนั้นมีขั้นตอนการดำเนินคดีที่ยุ่งยากและซับซ้อน กล่าวคือการเสนอคดีแพ่งต่อศาลนั้นจะเป็นรูปแบบการพิจารณาสืบพยานและรับฟังพยานเอกสารเสียเป็นส่วนใหญ่จะต้องพิจารณาว่าคดีนั้นเป็นคดีมีข้อพิพาทหรือไม่มีข้อพิพาท หากเป็นคดีมีข้อพิพาทก็ต้องมีโจทก์และจำเลย ต้องเสนอคดีเป็นคำฟ้องต่อศาล เมื่อเสนอคำฟ้องแล้ว ฝ้ายใจทักจะต้องนำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องส่งไปให้แก่จำเลย และเมื่อจำเลยได้รับคำฟ้องแล้วจะต้องหาทัศนคติความเพื่อยื่นคำให้การต่อผู้คดีศาลเห็นว่าคดีมีข้อยุ่งยากจึงต้องนัดชี้สองสถานเพื่อกำหนดประเด็นข้อพิพาท แล้วจึงนัดสืบพยานโจทก์พยานจำเลยต่อไปซึ่งในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้น ศาลสามารถไต่ถามไต่สวนโดยคู่ความทั้งสองฝ้ายใจทักและจำเลยสมัครใจจะไต่ถามไต่สวนก็ได้ หรือเมื่อตกลงกันได้ก็สามารถทำสัญญาประนีประนอมกันในชั้นศาล หรือตกลงกันได้ระหว่างโจทก์กับจำเลยก็สามารถถอนฟ้องกันต่อไปได้เช่นกัน หรือโจทก์จำเลยสามารถขอใช้วิธีการชั่วคราวก่อนศาลพิพากษาได้ แต่ถ้าคู่ความทั้งสองฝ้ายใจทักระหว่างโจทก์กับจำเลยไม่สามารถตกลงกันได้ก็ดำเนินการสืบพยานเอกสารและพยานบุคคลทั้งพยานฝ้ายใจทักและพยานจำเลยต่อไป โดยการซักถามพยานโจทก์ และพยานจำเลย

ซีก้านพยานโจทก์ พยานจำเลย และถามถึง เมื่อศาลมีคำพิพากษาอย่างไรแล้ว หากคู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็สามารถยื่นอุทธรณ์ ฎีกาต่อไปได้ และยังสามารถ ขอลุเลาการบังคับคดีในระหว่างอุทธรณ์ ฎีกาได้ ถ้าหากใช้บุคคลที่ไม่รู้กฎหมายและไม่เคยดำเนิน กระบวนพิจารณาในศาล อาจทำให้คดีของตนล่าช้าและติดขัดได้ ดังนั้นด้วยเหตุที่ตัวความไม่รู้ กฎหมายและไม่รู้ขั้นตอนในการดำเนินกระบวนพิจารณา และเพื่อต้องการขจัดปัญหาข้อยุ่งยากใน การดำเนินคดี เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ตัวความจึงมักจะ มอบหมายให้ทนายความดำเนินกระบวนพิจารณาคดีแทน (ทิภาวรรณ อ่อนพูล, 2546, หน้า 32)

การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาลนั้นถือว่าเป็นงานของทนายความ โดยแท้ที่ จะต้องใช้ความรู้ทางกฎหมาย ทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียด ของงานในทางศาลได้ ดังนี้

1) การให้คำปรึกษาคดีความทั่วไปและการเตรียมคดีคือ โดยปกติแล้ว ตัวความจะนำ เรื่องราวหรือปัญหาข้อขัดแย้งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและต้องใช้สิทธิในทางศาลมาปรึกษา ทนายความก่อนที่จะมีการดำเนินการทางศาล ซึ่งเป็นหลักความจริงที่ทนายความจะต้องรู้เรื่องราว ต่างๆ จากตัวความให้มากที่สุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากตัวความมาเรียบเรียง ลำดับขั้นตอน และ วางแผนการดำเนินงานและหาหนทางแก้ไขปัญหานั้นต่อไปซึ่งการให้คำปรึกษาและวางแผนการ จัดเตรียมคดีนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะเกิดความ ชำนาญที่ทนายความแต่ละคนมีไม่เท่ากัน แม้ว่าผู้จบการศึกษาทางนิติศาสตร์จะมีความรู้ทาง กฎหมายที่สามารถให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงงานในเบื้องต้นเท่านั้น หาก บุคคลนั้นมิได้มีประสบการณ์ในการว่าความในศาลเลย ก็ไม่สามารถเตรียมคดีและดำเนินคดีในทาง ศาลได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามอาจมีกรณีที่สามารถแก้ไขปัญหาก็แก่ตัวความได้เพียงแก่การให้ คำปรึกษาและแนะนำโดยไม่ต้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาลก็ได้ แต่หากปัญหานั้นจะต้องใช้อำนาจศาลแล้ว ทนายความจะต้องเตรียมคดี ว่าจะว่าต่างในฐานะโจทก์ หรือแก้ต่างในฐานะจำเลย ซึ่งจะต้องมีการ จัดเตรียมคำฟ้อง หรือคำให้การ รวมทั้งคำร้อง คำแถลงต่างๆ ตลอดจนการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อเสนอต่อศาล

2) การยื่นคำคู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่างๆ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้ อุทธรณ์ คำฎีกา คำแก้ฎีกา งานของทนายความที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเรียบเรียงคำคู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่างๆ คำฟ้องอุทธรณ์ การแก้อุทธรณ์ ตลอดจนคำฎีกา และแก้ฎีกา ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต นอกจากต้องมีความรู้เรื่องบทกฎหมายแล้วยังต้องมี ศิลปะในการเขียนภาษากฎหมายได้เป็นอย่างดี เพราะมิฉะนั้นศาลอาจสั่งยกฟ้องได้ หากคำฟ้องไม่

ถูกต้อง เช่น ในคดีอาญานั้น คำฟ้องของโจทก์จะต้องมีรายละเอียดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 158 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3) การว่าความในศาล งานว่าความในศาลนั้นนับว่าเป็นงานที่ต้องใช้วาทศิลป์เป็นสำคัญ เพื่อว่าต่างโจทก์ หรือแก้ต่างจำเลย หรือบุคคลอื่นที่ฟังเข้ามาเป็นคู่ความในศาล การซักถาม ถามค้ำ ถามดิง พยานและการแถลงอื่น ๆ ด้วยวาจา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความชำนาญของทนายความแต่ละคน และเป็นงานที่ยากต่อการเรียนรู้เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบของแต่ละคนอย่างจริงแท้ ต้องมีการโต้ตอบอย่างมีเหตุผล แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันที ซึ่งต้องมีการฝึกหัดอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความชำนาญ ทั้งนี้ งานว่าความในศาลอาจแบ่งได้ดังนี้ คือ

- (1) การแถลงด้วยวาจาต่อศาล
- (2) การซักถามพยานฝ่ายที่ตนนำมาสืบ และถามดิงพยาน
- (3) การถามค้ำพยานฝ่ายตรงข้าม

4) การยื่นอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ ยื่นฎีกาและคำแก้ฎีกา ในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและคดีอาญาก็ดี ถ้าคู่ความฝ่ายโจทก์หรือจำเลยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็สามารถยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลสูงต่อไปได้และคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็สามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยการแก้อุทธรณ์หรือแก้ฎีกาต่อไป

5) การบังคับคดี คือเมื่อศาลมีคำพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้ว คู่ความฝ่ายโจทก์ที่ชนะคดีสามารถมอบอำนาจให้ทนายความหรือตัวแทนดำเนินการ ยื่นคำร้อง คำขอ คำแถลง ออกคำบังคับ และไปดำเนินการตั้งเรื่องยึดทรัพย์คู่ความฝ่ายจำเลยนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้โจทก์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความเมื่อรับคดีความมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายโจทก์คือการรับว่าต่างหรือฝ่ายจำเลยคือการรับแก้ต่างนั้น จะต้องมีการเตรียมคดี ซึ่งในคดีแพ่งจะต้องหาพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นำพิสูจน์ประกอบในการต่อสู้คดีความ จะต้องเป็นคนช่างสังเกต จดจำเมื่อออกดูสถานที่เกิดเหตุ สอบถามพยานรู้เห็น พยานแวดล้อมต่างๆเพื่อให้ทนายความฝ่ายโจทก์หรือทนายความฝ่ายจำเลยจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดีความของฝ่ายตนเองต่อไปด้วย ดังนั้นการเตรียมคดีจึงมีความสำคัญยิ่ง เพื่อที่จะได้ล่วงรู้ล่วงหน้าว่าคดีของฝ่ายเราและฝ่ายตรงข้ามมีพยานบุคคลหรือพยานเอกสารสำคัญต่อรูปคดีมากน้อยเพียงใด และจะว่าต่าง แก้ต่างอย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนนั่นเอง

ในคดีแพ่งคู่ความฝ่ายโจทก์ก็จะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานข้อมูลต่างๆที่สำคัญมาให้ทนายความผู้รับว่าความดำเนินคดีร่างคำฟ้องมายื่นต่อศาล เมื่อศาลประทับรับคำฟ้องแล้ว

ทนายความฝ่ายโจทก์จะต้องส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยตามภูมิสำเนาจำเลย และเมื่อจำเลยหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องปรึกษาทนายความเพื่อดำเนินการแก้ต่างโดยการยื่นคำให้การต่อสู้คดีในศาลต่อไป โดยศาลตรวจสำนวนคำฟ้องเสร็จเห็นว่าคดีมีข้อยุ่งยากก็จะกำหนดวันนัดชี้สองสถาน โดยให้ฝ่ายโจทก์-ฝ่ายจำเลย นำเอกสารสำคัญๆ ของคู่ความทั้งสองฝ่ายมาเสนอต่อศาล เมื่อศาลตรวจเอกสารดังกล่าวแล้วจึงกำหนดประเด็นและนัดสืบพยานฝ่ายโจทก์หรือจำเลยในนัดต่อไป โดยให้สิทธิคู่ความทั้งสองฝ่ายนำพยานเข้าสืบต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เมื่อสืบพยานฝ่ายโจทก์ จำเลยเสร็จสิ้นแล้วศาลจึงนัดฟังคำพิพากษาต่อไป ด้วยระบบกฎหมายในประเทศไทยจึงมีลักษณะหน้ายาวหลังสั้นกล่าวคือในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบพยานโจทก์จำเลยใช้ระยะเวลายาวนานส่วนในชั้นฟังคำพิพากษานั้นเป็นระยะเวลาสั้น

ระบบต่างประเทศใช้กฎหมายในรูปแบบไต่สวนคือเมื่อมีการดำเนินคดีฟ้องร้องกันในศาลแล้วเมื่อศาลตรวจดูสำนวนคำฟ้องเสร็จศาลสามารถเรียกทนายความฝ่ายโจทก์ ทนายความฝ่ายจำเลยนำพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารข้อเท็จจริงต่างๆมานำเสนอชี้แจงข้อต่อสู้ต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่ายว่ายอมรับกันได้หรือไม่ ถ้ายอมรับพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ก็จะดำเนินการตัดประเด็นที่ยอมรับกันได้ออกไปเสีย คงเหลือไว้ในประเด็นที่รับกันไม่ได้แล้วนำมาเป็นข้อต่อสู้กันในศาล หลังจากนั้นก็จะนัดสืบพยานกันในภายหลัง ซึ่งในระหว่างสืบพยานนั้นทนายความจะมีบทบาทมากในการคัดค้านและแถลงต่อศาลเมื่อเห็นว่าคดีจะเสียเปรียบก็แถลงขอพักการพิจารณาชั่วคราวหรือขอเลื่อนคดีไปในนัดต่อไป นอกจากนั้นทนายความยังจะต้องมีวาทศิลป์ ไหวพริบและชั้นเชิงในการแถลงเปิดคดีหรือปิดคดีทั้งหมดหลังจากสืบพยานโจทก์ จำเลยเสร็จสิ้นแล้ว โดยการหว่านล้อมชี้แจงข้อเท็จจริงให้คณะลูกขุนฟังเพื่อชักจูงให้เคลื่อนตามและลงความเห็นในข้อเท็จจริงของคดีความดังกล่าวไปตามฝ่ายของตนนั่นเอง ซึ่งทนายความจะต้องมีความสามารถมากด้วยประการนี้และชำนาญการเป็นพิเศษจึงจะทำได้ ซึ่งศาลก็ต้องสอบถามความเห็นของคณะลูกขุนซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงก่อนแล้วจึงจะสรุปสำนวนก่อนกำหนดวันนัดฟังคำพิพากษาต่อไป ดังนั้นในระบบกฎหมายของต่างประเทศจึงเป็นในรูปแบบหน้าสั้นหลังยาวกล่าวคือหน้าสั้นก่อนการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะใช้ระยะเวลาน้อย ส่วนหลังยาวก็หมายถึงในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นทนายความสามารถขอพักการพิจารณาชั่วคราวหรือเลื่อนคดีซึ่งกว่าจะสืบพยานโจทก์ จำเลยเสร็จตลอดจนมีคำพิพากษาอีกก็จะใช้ระยะเวลานาน

กล่าวโดยสรุปคือ การดำเนินคดีแพ่งสามัญ ในส่วนคดีแพ่งคู่ความฝ่ายโจทก์ก็จะรวบรวมพยานหลักฐานข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญมาให้ทนายความผู้ว่าคดีซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ได้รับความเสียหาย อันจะทำให้ทนายความผู้ว่าคดีนั้นทำหน้าที่และสิทธิเช่นเดียวกับผู้เสียหาย ซึ่งจะต้องดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล โดยทนายความผู้รับว่าต่างดำเนินคดีจะต้องทำการตรวจสอบ

พยานหลักฐานข้อเท็จจริงแต่ละชนิดว่ามีความสำคัญมากน้อยกว่ากันเพียงใดตามลำดับพยานหลักฐานนั้นเป็นจุดชี้ขาดของคดีหรือไม่ มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร อันจะทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการนำสืบพยานหลักฐานขึ้นนั้น เมื่อศาลรับคำฟ้องแล้ว ฝ่ายโจทก์ซึ่งก็คือทนายความโจทก์จะต้องนำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องส่งให้แก่จำเลยตามภูมิลำเนา เมื่อจำเลยได้รับแล้ว ก็จะต้องปรึกษาหารือพร้อมทั้งแต่งตั้งทนายความเพื่อแก้ต่างในการดำเนินคดีโดยยื่นคำให้การต่อสู้คดีในชั้นศาลนั่นเองเช่นเดียวกับฝ่ายโจทก์ โดยศาลเมื่อตรวจสอบสำนวนคำฟ้องเสร็จเห็นว่าคดีมีข้อยุ่งยากจึงกำหนดวันนัดชี้สองสถาน โดยให้ฝ่ายโจทก์หรือทนายความโจทก์-ฝ่ายจำเลยหรือทนายความจำเลย นำพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารสำคัญๆตัวจริงของคู่ความทั้งสองฝ่ายมาแสดงต่อศาล เพื่อให้ศาลตรวจสอบพยานหลักฐานรวมทั้งเอกสารตัวจริงดังกล่าวแล้วเห็นว่าถูกต้องเป็นเอกสารตัวจริง จึงกำหนดประเด็นและนัดสืบพยานฝ่ายโจทก์ จำเลยในนัดต่อไปโดยให้สิทธิคู่ความทั้งสองฝ่ายนำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในระหว่างวันสืบพยานโจทก์จำเลยดังกล่าวเมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถไกล่เกลี่ยตกลงกันได้คู่ความทั้งสองก็ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและถอนคำฟ้องต่อไปก็ได้ แต่ถ้าหากไม่สามารถตกลงกันได้ เมื่อถึงกำหนดวันนัดสืบพยานคู่ความทั้งสองฝ่ายโจทก์ จำเลยโดยทนายความของทั้งสองฝ่ายก็นำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อสู้คดีในศาลต่อไป เมื่อสืบพยานโจทก์ จำเลยเสร็จสิ้นแล้วศาลจึงกำหนดนัดฟังคำพิพากษา ถ้าหากคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจในคำพิพากษาดังกล่าวก็สามารถดำเนินการยื่นอุทธรณ์ฎีกาต่อศาลสูงที่มีอำนาจต่อไป

1.2 บทบาทของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

บทบาทของทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น ทนายความจะต้องมีขั้นตอนการดำเนินคดีดังต่อไปนี้คือ

1) การเตรียมคดี

ทนายความฝ่ายโจทก์จะต้องเป็นผู้ดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง และรวบรวมประมวลพยานหลักฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีความนั้น รวมทั้งตรวจสอบสถานที่ความเสียหายด้วยความละเอียดรอบครอบจนมีข้อมูลเพียงพอ และมั่นใจว่าจะสามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบของจำเลยให้ศาลเชื่อว่าจำเลยมีความผิดตามคำฟ้องของโจทก์จริง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้จำเป็นจะต้องมีทีมงาน มีบุคลากรมาช่วยเหลือ บางกรณีต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่อาจจะต้องสำรองจ่ายในการดำเนินการแทนสมาชิกในกลุ่มผู้เสียหายไปก่อนด้วย

2) ขั้นตอนการทำคำฟ้อง

การที่กลุ่มบุคคลหรือสมาชิกกลุ่มที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดหรือผิดสัญญาของจำเลยอันมีลักษณะเฉพาะคดีเหมือนกันในเวลาและสถานที่ใกล้เคียงกันสามารถส่งผู้แทนกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มคือ โจทก์ไปดำเนินการแต่งตั้งทนายความฝ่ายโจทก์ดำเนินคดีแทนกลุ่มบุคคลหรือสมาชิกกลุ่มได้ โดยทนายความฝ่ายโจทก์จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มต้นคดีด้วย

3) ขั้นตอนการพิจารณาคดีแบบกลุ่มคือ

(1) ศาลต้องมีคำสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมาวางต่อศาลตามจำนวนที่เห็นสมควร ภายใน 7 วันนับแต่มีคำสั่ง (ตามมาตรา 222/11)

(2) การส่งคำบอกกล่าวและประกาศคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มทราบคำสั่งเท่าที่ทราบและประกาศหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายเป็นเวลา 3 วัน รวมทั้งทางสื่อมวลชนอื่น ๆ หรือโดยวิธีอื่นใดเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร (ตามมาตรา 222/12)

(3) การใช้สิทธิออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้โดยการแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 45 วัน โดยถือว่าพ้นจากการเป็นสมาชิกกลุ่มนับแต่วันที่แจ้งความประสงค์ต่อศาล และบุคคลที่ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วไม่สามารถกลับเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มได้อีก ส่วนพวกที่ไม่ใช้สิทธิออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มตามมาตรา 222/13 ย่อมมีสิทธิตามมาตรา 222/14 ด้วย

(4) การยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปได้อย่างคดีสามัญ โดยให้ถือว่ากระบวนการพิจารณาที่ได้กระทำไปแล้วมีผลผูกพันกับการดำเนินคดีสามัญของโจทก์และจำเลยต่อไปด้วย

(5) การถอนฟ้องคดีแบบกลุ่ม โจทก์ไม่สามารถขอถอนฟ้องได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ส่วนกรณีที่จำเลยได้ยื่นคำให้การแล้วศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้องไม่ได้เช่นกัน นอกจากจะได้รับความยินยอมจากจำเลยก่อน อีกทั้งในกรณีที่ส่งประกาศคำบอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มตามมาตรา 222/12 ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องได้เมื่อศาลเห็นสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่า 45 วัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลและสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลเพื่อแจ้งเรื่องถอนฟ้องให้สมาชิกกลุ่มทราบ

(6) การตกลงกันหรือการประนีประนอมยอมความในประเด็นแห่งคดี สมาชิกกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยสามารถขอถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ (ตามมาตรา 222/29-222/30)

(7) การสืบพยานโจทก์-จำเลย ในคดีแบบกลุ่มใช้วิธีสืบพยานเช่นเดียวกับประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งสามัญ เช่นการยื่นบัญชีระบุพยาน การขาคัดนัดยื่นคำให้การ การขาคัดนัดพิจารณา (ตามมาตรา 222/18-222/19)

4) ขั้นตอนคำพิพากษาคดีแบบกลุ่มคือ กฎหมายกำหนดให้คำพิพากษาของศาลในการดำเนินคดีแบบกลุ่มมีผลผูกพันคู่ความและสมาชิกกลุ่มด้วย ซึ่งแตกต่างจากวิธีพิจารณาสามัญที่วางหลักการพื้นฐานเอาไว้ ในมาตรา 145 ว่า คำพิพากษามีผลผูกพันเฉพาะเพียงคู่ความในคดีเท่านั้น และคำพิพากษาในคดีแบบกลุ่มที่แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับคดีสามัญ อีกทั้งการกำหนดให้คำพิพากษาคดีแบบกลุ่ม ศาลจะต้องพิพากษาจำนวนเงินรางวัลของทนายความฝ่ายโจทก์อีกด้วย

สำหรับการบังคับคดีในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินซึ่งมีกำหนดให้ในรายการแห่งคำพิพากษา ศาลต้องระบุจำนวนเงินที่จำเลยจะต้องชำระให้แก่โจทก์รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณในการชำระเงินให้สมาชิกกลุ่มด้วย และมีการให้โจทก์หรือทนายความฝ่ายโจทก์มีอำนาจดำเนินการบังคับคดีแทน โจทก์และสมาชิกกลุ่มได้ โดยกำหนดให้ศาลแจ้งคำพิพากษาให้สมาชิกกลุ่มทราบด้วยการประกาศและแจ้งคำบอกกล่าวที่เหมาะสม (Adequate Notice) รวมทั้งกำหนดวันตามที่เห็นสมควร ในประกาศและคำบอกกล่าวนั้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี กับให้สิทธิแก่คู่ความในคดีสมาชิกกลุ่มรายอื่นที่จะขอตรวจและโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ได้ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเรียกคู่ความในคดีสมาชิกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบสวนในเรื่องคำขอรับชำระหนี้เพื่อพิจารณาคำสั่งขอรับชำระหนี้ได้ หลังจากนั้นก็ให้สิทธิแก่สมาชิกกลุ่มหรือผู้โต้แย้งที่จะคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อศาล รวมทั้งสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลฎีกาได้

5) การอุทธรณ์คดีแบบกลุ่มนั้นแตกต่างจากระบบอุทธรณ์ ฎีกาในคดีสามัญโดยสิ้นเชิงเช่นกัน ทั้งนี้กฎหมายกำหนดหลักการสำคัญว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีแบบกลุ่ม ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา และตัดสิทธิของสมาชิกกลุ่มมิให้มีสิทธิอุทธรณ์ ยกเว้นการอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้เท่านั้น ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ก็ให้ถือราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์เฉพาะระหว่างโจทก์กับจำเลย นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีระบบการยื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา สำหรับคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือคดีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามที่บัญญัติเสริมเพิ่มเติมขึ้นด้วย

กรณีตัวอย่างของการเรียกค่าทนายความแบบกลุ่มตามสัดส่วนของเงินที่ถูกความได้รับตามผลคดี (The Contingent Fee) นั้น ปรากฏให้เห็นในคดีระหว่าง แอนเดอร์สันและแปซิฟิกแก๊ส แอนด์อิเล็กทริก (Anderson v Pacific Gas & Electric(PG&E))

คดีดังกล่าวเป็นคดีที่ประชาชนเมืองฮิลล์ รัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกายื่นฟ้องบริษัท แปซิฟิกแก๊สแอนด์อิเล็กทริก (PG&E) บริษัทผู้ผลิตแก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ค่ารักษาพยาบาล และค่าทำขวัญ อันเนื่องมาจากบริษัท แปซิฟิกแก๊สแอนด์อิเล็กทริก (PG&E) ปล่อยสารเฮกซะวาเลนต์ โครเมียม (Hexavalent Chromium) ในบ่อน้ำบาดาลบริเวณหมู่บ้านนั้น ซึ่งเป็นสารที่มีอันตราย หากได้รับติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้มีอาการปวดหัว เหนื่อยล้าเลือดกำเดาไหล และเป็นบ่อเกิดของมะเร็งทุกประเภท โดยจะเข้าไปสู่ดีเอ็นเอ (DNA) และส่งต่อไปยังลูกหลานได้ด้วย โรงงานของบริษัท แปซิฟิกแก๊สแอนด์อิเล็กทริก (PG&E) ในเมืองฮิลล์ รัฐแคลิฟอร์เนียใช้สารดังกล่าวเป็นตัวควบคุมในกระบวนการผลิตแก๊สและเมื่อกระบวนการผลิตแก๊สมีอุณหภูมิสูงขึ้น ก็จะต้องหล่อน้ำกรดเข้าไปและปล่อยน้ำเสียลงในบ่อพัก ซึ่งน้ำในบ่อพักที่มีส่วนผสมของเฮกซะวาเลนต์ โครเมียม ก็จะซึมผ่านเข้าสู่บ่อน้ำบาดาลของชาวบ้านในบริเวณนั้น ทำให้ชาวบ้านในบริเวณนั้น 634 ราย ได้รับความเสียหายโดยเป็นโรคมะเร็งต่างๆ เช่น มะเร็งลำไส้ บางรายก็เป็นมะเร็งมดลูกและกระดูกสันหลังเสื่อม เด็กๆ ต้องเข้าออก โรงพยาบาลและเด็กบางคนก็เป็นมะเร็งต่างๆ เช่นกัน

อีริน บร็อกโควิช (Erin Brockovich) ซึ่งทำงานในสำนักงานทนายความเล็กๆ แห่งหนึ่งในรัฐแคลิฟอร์เนียได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับน้ำที่สำนักงานประปาประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับน้ำในบริเวณนั้น (Lahontan Regional Water) และพบว่ามีส่วนปนเปื้อนของสารเฮกซะวาเลนต์ โครเมียม ในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน อีริน บร็อกโควิช และสำนักงานทนายความจึงได้แจ้งข้อมูลให้ประชาชนในบริเวณนั้นทราบ และรับจะเข้าเป็นทนายความให้แก่ประชาชนในบริเวณนั้นทั้งหมด จำนวน 634 ราย โดยคิดค่าทนายความจำนวน 40% ของจำนวนเงินที่ผู้เสียหายจะได้รับและหากผู้เสียหายแพ้คดีไม่ได้อะไรเลย สำนักงานทนายความก็ไม่ได้อะไรเช่นกันและต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเองด้วย ในการตกลงค่าทนายความแบบสัดส่วนของผลคดีดังกล่าว ส่งผลในการทำงานของทนายความในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะเอกสารซึ่งเป็นพยานหลักฐานในทางวิทยาศาสตร์ ธรณีวิทยา และพิษวิทยาเป็นไปอย่างจริงจัง เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าอาการป่วยของชาวบ้านจำนวน 634 ราย เป็นอาการที่เกิดจากสารเฮกซะวาเลนต์ โครเมียม ซึ่งรั่วซึมจากบ่อพักน้ำเสียของโรงงานบริษัท แปซิฟิกแก๊สแอนด์อิเล็กทริก (PG&E) เข้าสู่บ่อน้ำบาดาลของชาวบ้านที่ใช้อุปโภคบริโภคจนเกิดโรคต่างๆ ขึ้น ในการพิจารณาคดีดังกล่าวศาลใช้วิธีพิจารณาแบบรวบรัด กล่าวคือ ไม่มีลูกขุน แต่จะให้ผู้พิพากษามีสิทธิตัดสินคดีได้ แล้วคดีก็จะเป็นที่สุดห้ามอุทธรณ์ ผลปรากฏว่าในที่สุดแล้วคดี (Anderson v PG&E) ได้มีการยอมความกันด้วยการชดเชยเงินจำนวน 333 ล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็นก้อนใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของอเมริกา โดยฝ่ายโจทก์ได้รับเงินชดเชยความสูญเสียสูงสุดเป็น

ประวัติการณ์ สำหรับคดีประเภทรวบรัดโดยบริษัท แปซิฟิกแก๊สแอนด์อิลเล็กทริก (PG&E) แสดงว่า จะเลิกใช้สารเฮกซวาเลนท์ โครเมียม ในโรงงานทุกสาขา และจัดการให้บ่อน้ำเสียทุกจุดมีร่องพื่น กันรั่วซึมสู่แหล่งน้ำบาดาล

จากคดีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่นายความเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินคดีแบบ กลุ่มทำให้สามารถเรียกค่าตอบแทนการว่าความได้เป็นจำนวนมากกว่าคดีแพ่งสามัญ

สรุป การทำหน้าที่ของนายความฝ่ายโจทก์ในคดีแบบกลุ่มนั้น นายความฝ่ายโจทก์ มิใช่เพียงแต่ต้องมีคุณสมบัติ และมีความชำนาญการในการดำเนินคดีจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามี ศักยภาพและความสามารถที่จะดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็น ธรรมเท่านั้น หากแต่ก่อนยื่นฟ้องคดีแบบกลุ่มนายความฝ่ายโจทก์อาจจะต้องสืบสวนข้อเท็จจริง และรวบรวมประมวลหลักฐานจนเพียงพอและมั่นใจว่าสามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบของจำเลยต่อศาล ได้ ซึ่งขั้นตอนของการดำเนินการก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลเช่นนี้ นายความฝ่ายโจทก์อาจต้องใช้ ความวิริยะอุตสาหะ ทุ่มลงทุนลงแรงเสียค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการปฏิบัติงานไปมาก พอสมควร และเนื่องจากปรัชญาของการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น โจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่มมิใช่เพียง ดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์เฉพาะในส่วนของตนเป็นการส่วนตัว หากแต่เป็นการ ดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของสมาชิกจำนวนมากที่ถูกจำเลยกระทำละเมิดหรือผิดสัญญา หรือฝ่า ฝืนกฎหมายอันเข้าลักษณะเป็นการเอารัดเอาเปรียบประชาชน ซึ่งโดยหลักย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐที่ จะต้องสอดส่องดูแลมิให้มีพฤติกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นในสังคม แต่เมื่อภารกิจอันสำคัญเช่นนี้รัฐไม่ อาจทำหน้าที่ได้โดยสมบูรณ์ จำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีกระบวนการพิจารณาคดีแบบกลุ่มขึ้น อัน เป็นการผลัดภาระหน้าที่ของรัฐ ไปให้ผู้แทนกลุ่มและนายความฝ่ายโจทก์เป็นผู้ดำเนินการแทน จึง สมควรที่จะให้รางวัลแก่นายความฝ่ายโจทก์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นายความฝ่ายโจทก์คอยทำ หน้าที่สอดส่องดูแลแทนรัฐว่ามีผู้ประกอบการรายใดมีพฤติกรรมฉ้อฉล เอารัดเอาเปรียบประชาชน ผู้บริโภคเกิดขึ้นในสังคมหรือไม่ ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยสร้างเสริมให้เกิด ธรรมภิบาลขึ้นในภาคธุรกิจของเอกชนและยังบัญญัติให้ถือว่านายความฝ่ายโจทก์เป็นเจ้าหน้าที่ตาม คำพิพากษาและจำเลยเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนของเงินรางวัลนายความฝ่ายโจทก์ด้วย อีกทั้งยังเกี่ยวกับการจัดลำดับการจ่ายเงินที่ได้จากการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีให้แก่ผู้มี สิทธิได้รับเงินตามลำดับที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (1) ถึง (4) โดยกำหนดให้เงินรางวัลนายความฝ่าย โจทก์อยู่ลำดับที่(2) เหนือกว่าค่าชာธรรมเนียม ใช้แทนโจทก์ซึ่งอยู่ในลำดับที่ (3) และอยู่ในลำดับ เหนือกว่าโจทก์ สมาชิกกลุ่มและเจ้าหนี้อื่นที่มีสิทธิได้รับเฉลี่ยทรัพย์ตามมาตรา 290 ซึ่งถูกจัดอยู่ใน ลำดับที่ (4) ด้วย

2. ปัญหาการพัฒนาบทบาทและหน้าที่ของทนายความให้รองรับในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มและวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มนั้น จะต้องมุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ให้ได้รับความเป็นธรรมทุกคนในกลุ่มที่ได้รับความเสียหาย โดยปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถบรรลุผลได้สมเจตนาธรรมของกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มให้ได้รับความเป็นธรรมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการที่จะเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วยตนเองก็คือ ทนายความผู้ทำหน้าที่ดูแลและดำเนินคดีแบบกลุ่มจะต้องมีความรู้เข้าใจในหลักกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มอย่างแท้จริง โดยทางสภาทนายความหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานศาลยุติธรรมต่างๆ จะได้มีการจัดให้มีการศึกษา อบรมเผยแพร่แนะนำ และส่งเสริมทนายความ หรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานศาลยุติธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินคดีต่อไป

สาเหตุที่ไม่มีกฎหมายรองรับการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่ผ่านมาเนื่องจากกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเป็นเพียงร่างกฎหมายเท่านั้นซึ่งยังไม่ผ่านสภานิติบัญญัติกั้นกรองอนุมัติออกใช้เป็นกฎหมายอย่างคดียุติธรรมทั่วไป การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ในร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกระบวนการพิจารณาที่มีหลักการผิดแผกแตกต่างไปจากวิธีพิจารณาคดีสามัญทั่วไป และบทบาทของทนายความผู้ทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแบบกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนเป็นการทำงานในเชิงรุก ยิ่งไปกว่าคดีสามัญทั่วไปคือ

1) ทนายความฝ่ายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์เป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีความสามารถที่จะดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรมซึ่งบัญญัติไว้ในร่างกฎหมายดังกล่าว

2) ก่อนที่จะยื่นฟ้องคดีแบบกลุ่ม ทนายความฝ่ายโจทก์จะต้องสืบสวนข้อเท็จจริงและรวบรวมประมวลพยานหลักฐานจนเพียงพอและมั่นใจว่าจะสามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบของจำเลยต่อศาลได้ ตามขั้นตอนการดำเนินการก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล ทนายความฝ่ายโจทก์อาจต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะทุ่มเทลงทุนลงแรงเสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินสำรองในการปฏิบัติงานไปมากกว่าคดีสามัญ

3) ในการปฏิบัติงานของการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น โจทก์ซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่ม มิได้ดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือประโยชน์เฉพาะการส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่ถูกจำเลยมากระทำละเมิดหรือผิดสัญญาอันเข้าลักษณะเอาเปรียบประชาชน

- 4) กรณีการดำเนินคดีแบบกลุ่มทนายความฝ่ายโจทก์จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มต้นคดีด้วย
- 5) การดำเนินคดีแบบกลุ่มทนายความฝ่ายโจทก์เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและจำเลยเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวด้วย
- 6) การดำเนินคดีแบบกลุ่มทนายความฝ่ายโจทก์มีอำนาจดำเนินการบังคับคดีแทนโจทก์และสมาชิกกลุ่มได้ โดยการแจ้งคำพิพากษาให้สมาชิกกลุ่มทราบ
- 7) การดำเนินคดีแบบกลุ่มจำเป็นที่จะต้องใช้ทนายความที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถ และความชำนาญเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแบบกลุ่มโดยเฉพาะ ซึ่งทนายความทั่วไปไม่มีความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เพราะการดำเนินคดีแบบกลุ่มดังกล่าวยังเป็นเพียงร่างกฎหมายเท่านั้น ยังไม่ผ่านสภานิติบัญญัติกั้นกรองอนุมัติออกใช้เป็นกฎหมายอย่างคดีสามัญทั่วไป ซึ่งยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่างดังกล่าว

2.1 ปัญหาการพัฒนาบทบาทและหน้าที่ของทนายความในจังหวัดใหญ่ แตกต่างจากทนายความในจังหวัดเล็ก

ทนายความในจังหวัดใหญ่รวมทั้งกรุงเทพมหานครนั้น จะมีโอกาสที่ได้พัฒนาบทบาทและหน้าที่ของทนายความได้ดีกว่าทนายความในจังหวัดเล็ก เพราะในจังหวัดใหญ่ๆ จะเป็นแหล่งเศรษฐกิจซึ่งมีย่านธุรกิจมากมายหลากหลายที่เป็นแหล่งความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจรวมทั้งข้อมูล ข่าวสาร จากคณะนิติศาสตร์ตามสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงต่างๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งสภาพทนายความที่เป็นหน่วยงานองค์กรควบคุมทนายความทั่วประเทศและได้มีการเลือกตั้งตัวแทนทนายความในส่วนภูมิภาคให้เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลข่าวพร้อมทั้งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่พร้อมจะช่วยส่งเสริม เผยแพร่ และแนะนำให้การศึกษาและสนับสนุนให้ความรู้แก่ทนายความที่อยู่ในจังหวัดใหญ่รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ทนายความซึ่งอยู่ใกล้แหล่งความเจริญดังกล่าวจะได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆพร้อมทั้งสิ่งใหม่ๆ ก่อนทนายความในจังหวัดเล็กหรือในส่วนภูมิภาคทั่วไป จึงทำให้ทนายความในจังหวัดใหญ่ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีกว่า

ทนายความในจังหวัดใหญ่รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จะเป็นผู้ที่ได้พบและแก้ปัญหาในการดำเนินคดีให้แก่ประชากรเหล่านั้นหลากหลายมากกว่าเพราะมีประชากรมากจึงทำให้เกิดมิชชันชีพในรูปแบบต่างๆขึ้น จึงทำให้ทนายความในจังหวัดใหญ่ รวมทั้งกรุงเทพมหานครจะประสบพบกับปัญหาในเรื่องคดีความหลากหลายจึงมีรายได้ดีกว่าทนายความในจังหวัดเล็กหรือในส่วนภูมิภาค

นั่นเอง เพราะอยู่ในแหล่งที่เจริญทำให้เพิ่มศักยภาพที่ดีมีมากกว่าเนื่องจากได้ประสบการณ์ในการดำเนินคดีหลากหลาย และมากมายด้วยแหล่งข้อมูล ข่าวสารและวิชาการต่างๆ สะดวกรวดเร็วดีกว่า ทนายความในจังหวัดเล็กหรือในส่วนภูมิภาค การดำเนินคดี หรือแม้กระทั่งการให้คำปรึกษา ทางด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนทั่วไปก็สามารถเรียกค่าให้คำปรึกษาคดีดังกล่าวได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากทนายความในจังหวัดเล็กหรือในส่วนภูมิภาคไม่สามารถเรียกค่าให้คำปรึกษาได้

ทั้งนี้วิชาชีพทนายความ เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรม เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นผู้ใช้กฎหมายและช่วยเหลือประชาชน ขจัดปัญหาให้แก่ประชาชนใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการว่าต่างแก้ต่าง การดำเนินการต่างๆ อัน เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาในศาล รวมไปถึงการให้คำปรึกษา คำแนะนำด้านกฎหมายทั้งปวง ทนายความจึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักคุณธรรม พร้อมกันนั้นจะต้องมี ความรับผิดชอบอย่างสูง และมีจริยธรรมยาทอันดีงามเพื่อนำไปสู่ความเชื่อถือศรัทธาและไว้วางใจ จากสังคม ซึ่งหากทนายความบุคคลใดบุคคลหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยใช้วิชาชีพ ในทางมิชอบ จึงจำเป็นต้องควบคุมโดยมีข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529 นั่นเอง